

gyónás beletartozik a liturgiába. Magam is ezen a nézeten vagyok. De érzem és tudom, hogy a feloldozás s különösen a kötés a közgyónással alig egyeztethető meg. Legalább egyéni vonatkozásban nem. A magángyónásnál az Úr szolgája még beletekinthet a gyónó lelki világába és így bizonyos mértékig ítéletet is formálhat arról, de a közgyónásnál a gyónó és a gyóntató nem érintkezik egymással közvetlenül s így a gyóntató nem is bírálhatja el a gyónó lelki állapotát. Jól tudja ezt a római egyház, azért ragaszkodik a magángyónáshoz. De már maga a közgyónás is természeténél fogva kizárja, hogy a lelkész *ego absolvo te* kijelentéssel adja meg a bűnbocsánatot.

Az úrvacsora kérdésének sok más részlete is megvilágításra és tisztázásra vár. De ha hozzászól, senki se felejtse Pául apostol helyes megállapítását, hogy töredék az ismeretünk, töredék a prófétálásunk (1. Kor. 13,9). A teljes igazság az Úrén!

Igy talán eljutunk majd egyszer a célultűzött »konszenzusra«.

D. Raffay Sándor.

Rövid hozzászólás a feloldozás kérdéséhez

Jó, hogy Raffay püspök megindította a hozzászólásokat a feloldozás kérdéséhez. Kár lett volna Grünvalszky cikkét (1. sz. körlevél 4—22 l., 2. sz. körlevél 4—9 l.) hallgatással befejezett ügyé nyilvánítani, hiszen ő csak megkezdte a kérdés tisztázását s maga írta bevezető soraiban: »előreláthatólag igen sok vélemény meghallgatására és megvitatására van szükségünk ahhoz, hogy jó és közös megállapodásra jussunk.« A vita tehát kívánatos. De az is kívánatos, hogy előre haladjunk. Mivel pedig leghamarább ez év őszére várhatunk s közölhetünk újabb tanulmányt e tárgyban, szükségesnek látom, hogy az addig megjelent, egymásnak meglehetősen ellentmondó két cikk után megkeressük azt a pontot, melyen a vitát folytatni ígéretes vállalkozás, ill. elzárjuk azt az utat, mely csak zsákutcába vihet.

Raffay püspök Grünvalszky cikkének ahhoz a részéhez szól hozzá, mely a *bűnbocsánat közvetítéséről* és ebben a véges ember szerepéről szól, megoldást keresve. Raffay püspök elutasítja a véges ember közvetítő szerepét a bűnbocsánat nyújtásában, sőt a sorok közt római katolikus felfogásúnak bélyegzi Grünvalszky álláspontját. (»A szentekről megfeledkezett.«) Igazolásul Jézusra hivatkozik. Felsorolja az evangéliumokból azokat a mondásokat, melyek az emberek közt való kölcsönös megbocsátásra, békülékenységre intenek. Azt állítja, hogy ezek sorába tartozik Mt. 16,19; 18,18; Ján. 20,23. is. Az oldás és kötés joga és kötelessége a szentírásban szerinte mindig csak a *személyesen* tapasztalt és szenvedett vétkekre vonatkozik, de nem az *idegen* bűnökre, nem minden bűnre. A kulcsok hatalma csak a mi ellenünk, személyünk ellen elkövetett bűnök fel-

oldása vagy megkötése dolgában ada: ott meg nekünk. Az apostolok kiküldetésének célja is csak a tanítás és nem a bűnbocsánat. Az idegen bűnök dolgában meg kell elégednünk az Isten kegyelmének hirdetésével.

Rá szeretnék mutatni arra, hogy ezen a vonalon bajos lesz a vitát eredményesen folytatni. Raffay püspök exegesisé Mt. 16,19; 18,18; és főleg Ján. 20,23. verseire vonatkozólag szinte egyedül áll az evangéliumok írásmagyarázatában. Átnéztem a rendelkezésemre álló kommentárokat és sehol sem találtam hozzá hasonlót. Nincs exegéta, aki a bűnbocsánat adására felhatalmazó jézusi igéket *korlátozni* merné a személyesen elszenvedett sérelmekre. Megírélesem szerint nem volna szabad ezeket az igéket egy sorba helyezni a békülékenységre hívó intésekkel. Senki se tagadja, hogy Jézus a kölcsönös megbocsátásra ismételtén intette tanítványait. De hogy másféle bűnbocsánatról is szólt, az éppoly bizonyos, mint ahogyan az egész szentírás nemcsak az embernek ember ellen elkövetett bűneit teszi szóvá, de méginkább az Isten ellen elkövetetteket, sőt tanítja, hogy az embertársunk ellen elkövetett vétkekkel is voltaképpen Istent és az ő szent parancsolatát sértettük meg, következésképpen nincsen fontosabb számunkra, mint az *Isten* bűnbocsánata. Hogy pedig Isten az ő bűnbocsánatát emberek által csak hirdeti-e vagy pedig valósággal nyújtja is, erre nézve döntő Mt. 16,19; 18,18; és Ján. 20,23. magyarázata.

Idézek idevágóan néhány exegétát. Valamennyi egyhangúan azt bizonyítja, hogy *Jézus a bűnbocsánat valóságos nyújtására hatalmazta fel tanítványait*, mégpedig nemcsak a személyesen elszenvedett sérelmek és vétkek, hanem az »idegen« bűnök dolgában is. Ezzel ellenkező véleményt egyet sem találtam.

J. Schniewind nagyszerű kommentárjában (Das Evangelium nach Matthäus, Göttingen, 1937, 185 l.) pl. ezeket mondja Máté 16,19-hez: Jézus itt saját teljhatalmában részesíti Pétert, de 18,18. szerint részesíti benne valamennyi tanítványát is. Ez a teljhatalom az ige hirdetésének szolgálata. Az ige hirdetése életet vagy balál: munkál, köt vagy oldoz, átok alá helyez (=kítaszit a gyülekezetből), vagy felszabadít az átok alól (=visszafogad a gyülekezetbe). *Karner Károly* (Máté evangéliuma, Sopron, 1935, 114 l.) így ír: »A menny királyságának kulcsa Péter kezében azt jelenti, hogy apostoli munkájában válik valóra Isten ítélete és kegyelme. Éppen azért, mivel az apostol által *Isten* munkálkodik, azért hatályos munkálkodása Isten előtt is...«

Máté 18,15—18. verseihez. *Schniewind* (194 l.): A gyülekezeti fegyelemről van itten szó. De nem a személyesen megfapasztalt bánatások dolgában ad Jézus utasítást. Az egész gyülekezetnek kell felelősséget hordoznia minden egyesért és az egyesnek minden testvééréért. Minden egyes bírja Jézus teljhatalmát a bűnök megfédésére és helyrehozatalára. Ami Máté 16,19-ben Péternek szólt, az itt minden tanítványnak szól, mint ahogyan Ján. 20,23-ban is valamennyi apostolnak. Hallatlan újság ez a zsidósághoz képest! A

zsidóságban senki sem lehetett bizonyos az üdvössége től, arról pedig legkevésbé lehetett szó, hogy másoknak adjon teljhatalommal bűnbocsánatot. Ha Jézus ezt cselekszi, csak azért, mert részt vesz Isten teljhatalmában. Jézus azonban ezt a legmagasabb hatalmat, melyet ő maga és csak ő birtokol, továbbadja az ő gyülekezetének! *Karner* (124 l.): Sok kézirat s velük együtt a megszokott magyar fordítások is ezt a szöveget adják: Ha vétkezik *ellened* testvéred, — de ez Jézus igéjének jogtalan megszorítása. Jézus tanítványainak azt teszi kötelességükké, hogy a bűnbe esett testvért, — tekintet nélkül arra, hogy a testvér ellenük vétkezett-e vagy sem, — először négy szemközt intsék...» A gyülekezet nem marad magára, ha bűnbe esett tagjait fenyíti, hanem Isten segédelmére támaszkodhatik. Ahol a gyülekezet az ige ítéletének s kegyelmének hirdetésével megkötöz, ill. feloldoz, az érvényes Isten előtt is. Fontos annak megállapítása, hogy a megkötözés és oldozás hatalma e szerint a tanítványok testvér-közösségét illeti meg. (125 l.)

Ján. 20,23-hoz. *F. Büchsel* (Das Evangelium nach Johannes, Göttingen, 1937, 178 l.): Jézus átruhazza tanítványaira küldetését, bűnbocsátó teljhatalmát és Lelkét. A tanítványok tulajdonképpeni feladata e szerint: vinni az embereknek a bűnbocsánatot vagy megtudadni azt tőlük. Hogy a tanítványok valóban Istentől küldetnek az emberekhez, annak éppen ez a bizonyossága: nemcsak tanítást visznek, hanem az Istennel való közösséget adják! Istennel szemben természetesen nincsen teljhatalmuk, de az emberekkel szemben felülmulhatatlanul nagy hatalmuk van! *W. Brandt* (Das ewige Wort, Berlin, 1936, 258 l.): Az apostolok felhatalmazása abban áll, hogy hatékony ígét kapnak, mely köt vagy old. Az apostoli ige azért ily hatékony, mert Isten elismeri. *L. Fendt* (Die alten Perikopen, Tübingen, 1931, 112 l.): Ez az ige felfedi, hogy nemcsak Jézus bocsátott meg bűnöket, de az öskeresztyénség is. Mégpedig nem azért, mert Jézus már nem volt testileg jelen és valakinek az ő helyébe kellett lépnie, hanem mert az öskeresztyénség údatában volt annak, hogy Jézus ünnepélyesen és kifejezetten ezt a küldetést bízta rá. Más szavakkal: az örök Krisztus az örökkévalóságból ugyanazt cselekszi, amit egykor a földön cselekedett (ennek pedig szíveközepe a bűnbocsánat!), csak hogy most már az ő gyülekezeete által cselekszi, evégből adta neki Szentlelkét.

Legyen elég ennyi. Raffay püspök az exegesisével egymagára marad. Az ő irányvonalán nem juthatunk előre, mert bele ütközünk a fenti igék világos értelmébe. Sajnálatos, hogy egy dogmatikai tételhez való ragaszkodása (»a véges ember nem közvetítheti Isten bűnbocsánatát«) belevitte őt ezeknek az igéknek olyan egyéni magyarázatába, melyet sem a régi, sem a mai írásmagyarázat nem igazol.

Ezért szerintem másuti kell a Grünvalzky által felvetett probléma megoldásának útját egyengetni. Grünvalzky fejtegetései és

Raffay püspök hozzászólása után ugyanis fel kell vetnünk mármost a kérdést: vajjon a mi liturgikus formában történő feloldozásunk azonos-e annak a felhatalmazásnak a gyakorlásával, mellyel Jézus felhatalmazta az ő tanítványait? Jogosan kapcsolta-e az egyház éppen az úrvacsorához a feloldozás és megkötés ígét? Kimeríti-e ez az úrvacsorai gyakorlat a gyülekezetnek szóló felhatalmazást? Fendt érdekesen jegyzi meg Ján. 20,23. fenti magyarázata után: Itt mégsem lehet szó arról a bűnbocsánatról, melyet mi manapság az u. n. feloldozáskor adunk; a mi feloldozásunk a Jánosnál lévő bűnbocsánatnak csak egy különös esete; a bűnbánat gyakorlatának története mutatja, hogy hosszú időnek kellett eltelnie, míg ezt a különös esetet az egyházban felismerték és elfogadták. (113 l.)

Itt áll előttünk a nagy feladat. Fell kel kutatnunk az egyháztörténetben a bűnbánat és bűnbocsánat gyakorlatának részleteit, mind a mai úrvacsorai liturgiáig. Meg kell vizsgálnunk: mikép lett a tanítványok, a testvér-közösség feloldozásából úrvacsora alkalmával történő papi feloldozás? Lehetséges-e a feloldozásnak más formája is? Jogosan került-e bele az úrvacsorai liturgiába a kötés? Ha nem oda való, akkor hol és hogyan gyakorolja azt ma a gyülekezet? Kiváltképpen feltárandó Luther idevágó tanítása (ehhez jó kezdet volt Grünvalszky tanulmánya), megmérendő az íge mérlegén, mégpedig nemcsak egyes igéknek, de az egész szentírásnak a mérlegén. Hasonlóképpen számba kell vennünk, mit veszítettünk el a reformáció kora óta, különösen is a liberális theologia korszakában, Luther tanításából és mikép juthatunk vissza örökségünkbe?

Elöttem nem kétséges, hogy János 20,23. és az egyház bűnbánati gyakorlata között, mind a mai úrvacsorai liturgiáig, pozitív kapcsolat van! Épen ezért tartom érdemesnek és ígéretesnek a fenti részletkérdések kutatását. Azt remélem, hogy ennek a munkának eredményeiből fény derül nemcsak az úrvacsorai liturgiának a feloldozásra vonatkozó részletére, de egyáltalában arra az egész biblián átvonuló és az egész keresztyén életet átfogó, centrális hitbeli és gyakorlati kérdésre: hogyan nyereim el a bűnök bocsánatát?

Scholz László.